

Kató Béla

Kolozsvár

Fekete Károly: *A Heidelbergi Káté magyarázata**

A *Heidelbergi Káté magyarázata. Hálaadásra vezető vigasztalás 129 kérdés-feleletben* című kommentárt, amelyet Fekete Károly gyakorlati teológus, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora írt a 450 éves hitvalláshoz, a Magyar Református Egyház ünnepi zsinatához kapcsolt programként mutatták be a cívisvárosban, Debrecenben. Ezt a páratlan munkát most az Erdélyi Református Egyházkerület lelkészértekezlete előtt méltatjuk.

Először is hálásak vagyunk azért, hogy a Mindenható Isten felindította, majd pedig erősítette Fekete Károly professzort e kommentár megírására. Most olyan hiánypótló munkát vehetünk kezünkbe, amelyet dolgozószobánkban mindenképpen sokat fogunk forgatni.

Bemutatásunkat hadd kezdjük a most ünnepelt munkából kiemelt néhány idézettel. A szerző így szól a Heidelbergi Kátéről:

„[Nem] szabad elfelejtkeznünk a Káténak arról a jellegzetességéről, hogy nem elméleti-teológiai mű, hanem a gyülekezet gyakorlati életkérdéseiben kíván eligazítást adni.”¹

Továbbá:

„A Heidelbergi Káté elismeri a hívő személyiség fontosságát, hiszen a hit személyes életaktus, de a hívő személyét az anyaszentegyházba tagolva tudja a helyén.”²

„[...] az egyház nem feledheti, hogy a maga másságával a mindenkori világban örök hitvalláskényszerben él.”³

Fekete Károly a Káté szerelmese, s mint ilyen, mindent elkövet annak érdekében, hogy ez a szépséges mű a maga teljes pompájában mutatkozzék meg az olvasó előtt. Ő maga mondja a kötet előszavának első mondataként:

* Fekete Károly: *A Heidelbergi Káté magyarázata. Hálaadásra vezető vigasztalás 129 kérdés-feleletben*. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest 2013. 567 old. ISBN 978 963 558 226 6. A könyv bemutatása az Erdélyi Református Egyházkerület Lelkészértekezleti Szövetségének 2013. október 15–16-án tartott értekezletén hangzott el.

¹ Fekete Károly: *i. m.* 358.

² Uo. 255.

³ Uo. 429–429., 16. lábaj.

„A Heidelbergi Kátét nemcsak meg lehet tanulni, hanem meg is lehet szeretni.”⁴ (15. old.)

Kinek szól hát *A Heidelbergi Káté magyarázata. Hálaadásra vezető vigasztalás 129 kérdés-feleletben?* Ugyanazoknak, akiknek a Heidelbergi Káté is. Református egyházunk tagjainak, fiataloknak és felnőtteknek egyaránt. Nagy hiányossága református egyházunknak, hogy az elmúlt több mint négyszáz évben olyan keveset figyelt a Káté magyarázatára. Főleg az utóbbi száz év szegényes ebben a tekintetben. Angol, német, holland vagy más nyelven beszélő hittestvéreink hatalmas haszna volt abból, hogy az idők során kézbe vehették a Káté egyik szerzőjének, Ursinus Zakariásnak a kátéhoz elmondott magyarázatait. Ezt a komoly és hiteles munkát, amely kezdetben latin, német, holland és angol változatban terjedt el, még mindig nem sikerült magyar nyelven kiadni, noha felelős elődeink főleg a 17–18. században forgatták nagy haszonnal annak latin változatát.

Nos, igaz ugyan, hogy a ma méltatott mű nem Ursinus kátémagyarázata, de a szemfüles olvasó rögtön felfedezheti benne annak hatását. Úgy érzem, Fekete Károly nem is törekedett feltétlenül követni a skolasztikus kátémagyarázat szerkezetét, de annak tanítását és „lelkét” hitelesen tolmácsolja a mai idők református és magyar emberének.

Nekünk szól tehát a kátémagyarázat. Azoknak, akiknek a Káté körül „bábáskodó” Frigyes fejedelem is szánta, s akik az ifjúságot tanítjuk. Nekünk szól, a lelkipásztoroknak és tanítóknak, a családfőknek és lelkigondozóknak, akik, amikor az igét magyarázzuk az iskolában és templomban, a családi fészekben vagy kórházi ágy mellett, a Káté tanításából és vigasztalásából is merítünk.

A szerző, Fekete Károly és a könyvet méltató Kató Béla

Micsoda tehát e monumentális és pedáns munka? Fontos segédanyag az Ige munkásainak, kézikönyv a Káté megértéséhez, és a szerző legfőbb szándéka szerint: kalauz a Káté megszeretéséhez.

Módszere könnyed és célravezető. A 129 kérdés-felelet kibontásában teológiai kérdéseket érint, magyarázataival fontos kérdéseket válaszol meg a 21. század embere számára. A kérdés-felelet bevezetése, fordítása és rövid magyarázata után, ott, ahol ezt hasznosnak látta, a szépirodalmból, illetve a teológiai irodalomból választott szövegrészletekkel vezet át a *Továbbgondolásra*. Ahol pedig nehezebben érthető vagy félreértelmezhető

⁴ Fekete Károly: *i. m.* 15.

teológiai tanításról értekeznek, betűzött egy-egy tisztázó *Exkurzust* is.

Azt, hogy a szerző a jelenkornak készítette magyarázatait, jól példázza az is, hogy a leghosszabb kátémagyarázatot éppen a 80. kérdés-felelethez írta (348–367. old.). Ez érthető is, hiszen a mű abban az időszakban íródott, amikor ez a kérdés-felelet, s főleg annak utolsó szavai rendkívüli módon foglalkoztatták nemcsak a református közösségeket, hanem római katolikus testvéreinket is.

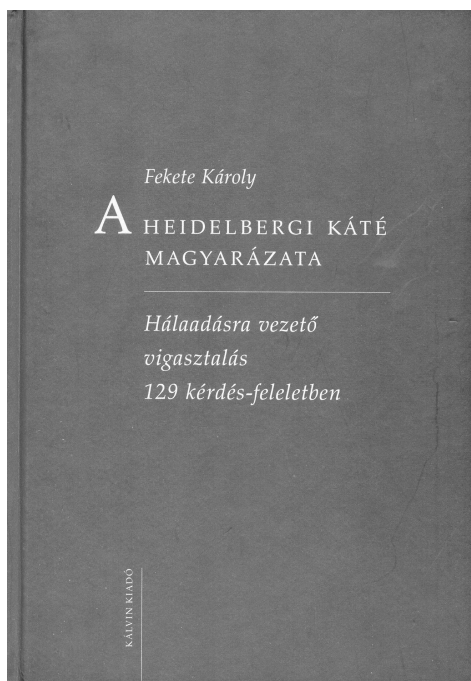
Továbbmenve, azt is megfigyelhetjük, hogy a kötet organikus munka: a szerző folyton visszakapcsol egy-egy előző témához, ha kell, részletesebben magyaráz, pontosan rámutat az egyes kérdés-feleletek közötti összefüggésekre, amint azt az 59., 60., és 61. kérdés-felelet magyarázatainál láthatjuk, ahol a hit általi megigazulásról szól, és rámutat a református tanítás jellegzetességeire.

Mindezek alapján csak ajánlani tudom ezt a munkát minden szolgatársamnak. Sőt: azt is mondanám, ha valaki hűségesen és tiszta szívvel szeretne szólni a Káté kérdés-feleleteiről, nem mellőzheti Fekete Károly kötetét. Azért sem, mert ezzel ellenőrizheti és gazdagíthatja a maga magyarázatát.

A szerző még arra is megtanít, hogy a Heidelbergi Kátét ne csak egy le-tűnt idő relikviájának tekintsük, hanem lássuk meg: a hitvallásnak, a hitvallásoknak helye van, és mindenkor helye kell hogy legyen az Egyház életében. Ezt a felismerését közli velünk a szerző akkor is, amikor munkája végére odailleszti Bölcs Frigyes Kátéhoz írt előszavát Juhász Tamás fordításában, valamint a *Pfalzi Egyház Rendtartását* Tőkés István tolmácsolásában. Mindkettőből kiderül: a Káté, a hitvallás kötelező módon része az istentiszteleti és egyházi életnek. Miért is? Idézzük újra Bölcs Frigyeszt a rendtartásból:

„[...] a fejedelemségünkhöz tartozó gyülekezetekben az egyház szolgálói kiváltképpen egységben járjanak el Isten Igéjének a hirdetésében, a szent sákramentumok kiszolgáltatásában és egyebekben.

Annak okáért, kegyelmes indulattal viseltetvén mindnyájatok iránt, föl-szólítván titeket: élő lélekkel fogadjátok el az egyházi rendtartást, és ahhoz komoly igyekezettel alkalmazkodjatok [...].”⁵

⁵ Fekete Károly: *i. m.* 527.

A Kátében a Szentírás különböző igéi visszhangoznak – állapítja meg a szerző is, mi pedig tegyük hozzá: a kötetben mindezen visszhangzó Igék erősítetnek meg és válnak mindannyiunk számára érthetőkké és élhetőkké. Így erősödik hitünk, és így erősödhetünk egymás hite által. Ha pedig a hitről van szó, e méltató és figyelemfelkeltő szavak után hadd idézzem a szerző egyik frappáns kijelentését a 82. kérdés-feleletet magyarázatából:

„Jaj annak a hitnek, amelyiknek nagyobb a zaja, mint az eredménye! A cselekedetben nem folytatódó hit kompromittálja Isten megváltottait. A nagyképű, szép szólamokban kimerülő hit csak ingerli a világot, és elkészeríti az Isten fiainak megjelenését váró lelkeket (Mt 7,21; Lk 6,46). Minden korban fenyeget a névleges keresztyénkedés veszélye, akiknek a szolgálatában a fontossági sorrendet nem a sürgető szükség, hanem a presztizs szabja meg. Életveszélyes a természetlen és hiábavaló hit.

[...] Az egyház nem rendelkezik az ige fölött, hanem annak mind a hit, mind az életmód tekintetében engedelmességgel tartozik.”⁶

És végül:

„A Heidelbergi Káté tanításának mélyebb megismerése immunanyagot képezhet a jelen tévtanai, zűrzavaros vallási vélekedései ellen, és hozzájárulhat az igaz hit megszilárdításához. [...]”

Isten áldja meg ennek a könyvnek az útját, hogy enyhítse egyházunk népének lelki-szellemi-testi nyomorúságát, hirdesse a megváltás csodáját, és növelje sokakban a háládatosságot a Kárpát-medencében és nagyvilágon szétszórva élő magyar református hívek javára, Isten nagy nevének dicsőségére.”⁷

Ezt mi sem mondhatnánk különül!

Köszönjük Isternek, hogy Fekete Károlyt Szentlelkével vezette rá mindezekre. Istené legyen a dicsőség!

⁶ Fekete Károly: *i. m.* 370.

⁷ Uo. 16–17.